Euroopan parlamentti
2024-2029

HYVÄKSYTYT TEKSTIT

P10_TA(2025)0156

Bosnia ja Hertsegovinaa koskevat vuosien 2023 ja 2024 kertomukset

Euroopan parlamentin päätöslauselma 9. heinäkuuta 2025 Bosnia ja Hertsegovinaa koskevista komission vuosien 2023 ja 2024 kertomuksista (2025/2018(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan rauhaa koskevan yleisen puitesopimuksen, joka parafoitiin Daytonissa 21. marraskuuta 1995 ja allekirjoitettiin Pariisissa 14. joulukuuta 1995 (Daytonin rauhansopimus),

– ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Bosnia ja Hertsegovinan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen[1], joka tuli voimaan 1. kesäkuuta 2015,

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan 15. helmikuuta 2016 jättämän EU-jäsenyyshakemuksen,

– ottaa huomioon 29. toukokuuta 2019 annetun komission lausunnon Bosnia ja Hertsegovinan hakemuksesta Euroopan unionin jäseneksi (COM(2019)0261),

– ottaa huomioon 15. joulukuuta 2022 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät, joissa Bosnia ja Hertsegovinalle myönnetään EU:n ehdokasmaan asema,

– ottaa huomioon 22. maaliskuuta 2024 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät liittymisneuvottelujen aloittamisesta Bosnia ja Hertsegovinan kanssa,

---

1 EUVL L 164, 30.6.2015, s. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2015/997/oj.

– ottaa huomioon liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA III) perustamisesta 15. syyskuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1529[1],

– ottaa huomioon Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta 14. toukokuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1449[2],

– ottaa huomioon 19. ja 20. kesäkuuta 2003 Thessalonikissa pidetyn Eurooppa-neuvoston kokouksen puheenjohtajan päätelmät,

– ottaa huomioon 6. toukokuuta 2020, 13. joulukuuta 2023 ja 18. joulukuuta 2024 Brysselissä pidettyjen EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokousten julkilausumat,

– ottaa huomioon 28. elokuuta 2014 käynnistetyn Berliinin prosessin,

– ottaa huomioon Euroopan rauhanrahastosta rahoitettavasta avustustoimenpiteestä, jolla tuetaan Bosnia ja Hertsegovinan asevoimien valmiuksien kehittämistä, 4. marraskuuta 2021 annetun neuvoston päätöksen (EU) 2021/1923[3],

– ottaa huomioon Euroopan rauhanrahastosta rahoitettavasta avustustoimenpiteestä, jolla vahvistetaan Bosnia ja Hertsegovinan asevoimien valmiuksia, 1. joulukuuta 2022 annetun neuvoston päätöksen (EU) 2022/2353[4],

– ottaa huomioon 5. helmikuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Liittymisprosessin tehostaminen – Uskottavat jäsenyysnäkymät Länsi-Balkanin maille” (COM(2020)0057),

– ottaa huomioon 6. lokakuuta 2020 annetun komission tiedonannon Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelmasta (COM(2020)0641),

– ottaa huomioon 8. marraskuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2023 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2023)0690) sekä siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Bosnia and Herzegovina 2023 Report” (SWD(2023)0691),

– ottaa huomioon 8. marraskuuta 2023 annetun komission tiedonannon Länsi-Balkanin uudesta kasvusuunnitelmasta (COM(2023)0691),

---

1 EUVL L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
2 EUVL L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.
3 EUVL L 391, 5.11.2021, s. 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/1923/oj.
4 EUVL L 311, 2.12.2022, s. 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2353/oj.

– ottaa huomioon 12. maaliskuuta 2024 annetun komission tiedonannon ”Bosnia ja Hertsegovinan edistymistä koskeva raportti – Maaliskuu 2024” (COM(2024)0129),

– ottaa huomioon 20. maaliskuuta 2024 annetun komission tiedonannon laajentumista edeltävistä uudistuksista ja politiikkojen uudelleentarkastelusta (COM(2024)0146),

– ottaa huomioon 30. lokakuuta 2024 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2024 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2024)0690) sekä siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Bosnia and Herzegovina 2024 Report” (SWD(2024)0691),

– ottaa huomioon 31. toukokuuta 2023 ja 13. kesäkuuta 2024 julkaistut komission yleiskatsaukset ja maakohtaiset arvioinnit Bosnia ja Hertsegovinan talouden uudistusohjelmasta,

– ottaa huomioon EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan vakautus- ja assosiaationeuvoston 19. heinäkuuta 2023 pidetyn viidennen kokouksen ja EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan vakautus- ja assosiaatiokomitean 19. syyskuuta 2024 pidetyn seitsemännen kokouksen,

– ottaa huomioon EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan parlamentaarisen vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan 30. ja 31. lokakuuta 2023 pidetyn kolmannen kokouksen, 13. ja 14. maaliskuuta 2024 pidetyn neljännen kokouksen, 30. lokakuuta 2024 pidetyn viidennen kokouksen sekä 12. ja 13. maaliskuuta 2025 pidetyn kuudennen kokouksen tulokset,

– ottaa huomioon 5. joulukuuta 2019 julkaistun asiantuntijaraportin oikeusvaltioon liittyvistä kysymyksistä Bosnia ja Hertsegovinassa,

– ottaa huomioon 12. kesäkuuta 2022 aikaansaadun Eurooppa-neuvoston poliittisen yhteisymmärryksen periaatteista, joilla varmistetaan toimintakykyisen Bosnia ja Hertsegovinan eteneminen kohti EU-jäsenyyttä,

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan rauhaa koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa valvovan korkean edustajan YK:n pääsihteerille 9. toukokuuta 2023 antaman 63. raportin, 2. marraskuuta 2023 antaman 64. raportin, 15. toukokuuta 2024 antaman 65. raportin ja 1. marraskuuta 2024 antaman 66. raportin,

– ottaa huomioon 1. marraskuuta 2024 annetun YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2757 (2024), jolla EU:n johtamien joukkojen toimeksiantoa Bosnia ja Hertsegovinassa jatketaan 2. marraskuuta 2025 saakka,

– ottaa huomioon 23. toukokuuta 2024 annetun YK:n yleiskokouksen päätöslauselman 78/282, jossa 11. heinäkuuta nimetään Srebrenican vuoden 1995 kansanmurhan kansainväliseksi muistopäiväksi,

– ottaa huomioon YK:n yleissopimuksen lapsen oikeuksista, jonka Bosnia ja Hertsegovina ratifioi 6. maaliskuuta 1992, sekä sen kolme valinnaista pöytäkirjaa, eli 10. lokakuuta 2003 ratifioitu valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin, 4. syyskuuta 2001 ratifioitu valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta ja 19. lokakuuta 2018 ratifioitu valitusmenettelyä koskeva valinnainen pöytäkirja,

– ottaa huomioon Unescon päätöslauselmat oikeudesta saada koulutusta äidinkielellä, 17. lokakuuta 2003 tehdyn Unescon yleissopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta sekä 20. lokakuuta 2005 tehdyn Unescon yleissopimuksen kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä,

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan perustuslain,

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan vaalilain, jota muutettiin 26. maaliskuuta 2024 Bosnia ja Hertsegovinan korkean edustajan vaatimuksesta,

– ottaa huomioon komission varapuheenjohtajan / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan Kaja Kallaksen ja Naton pääsihteerin Mark Rutten vierailut Bosnia ja Hertsegovinaan maalis- ja huhtikuussa 2025,

– ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan António Costan huhtikuussa 2025 antaman julkilausuman Bosnia ja Hertsegovinan poliittisille johtajille,

– ottaa huomioon 23. marraskuuta 2022 antamansa suosituksen neuvostolle, komissiolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle EU:n uudesta laajentumisstrategiasta[1],

– ottaa huomioon 17. tammikuuta 2024 hyväksymänsä mietinnön ”Ehkäisevän diplomatian rooli lukkiutuneiden konfliktien käsittelemisessä eri puolilla maailmaa – menetetty tilaisuus vai muutos tulevaisuutta silmällä pitäen?”[2],

– ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Bosnia ja Hertsegovinasta,

– ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan,

---

1 EUVL C 167, 11.5.2023, s. 105.
2 EUVL C, C/2024/5744, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5744/oj.

– ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (A10-0108/2025),

A. toteaa, että laajentuminen on yksi EU:n tehokkaimmista ulkopolitiikan välineistä ja geostrateginen investointi rauhaan, demokratiaan, vakauteen, turvallisuuteen ja vaurauteen Euroopan mantereella ja että se on edelleen ratkaisevan tärkeää, erityisesti kun otetaan huomioon nopeat ja merkittävät geopoliittiset muutokset ja autoritaaristen hallintojen kanssa käytävän kilpailun lisääntyminen;

B. toteaa, että Kööpenhaminan arviointiperusteiden täyttymistä arvioidaan jokaisen maan kohdalla sen omien ansioiden perusteella ja että näitä perusteita ovat muun muassa demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, EU:n perusarvojen, ihmisoikeuksien, vähemmistöjen oikeuksien ja tiedotusvälineiden vapauden täydellinen kunnioittaminen;

C. ottaa huomioon, että EU on edelleen Länsi-Balkanin maiden tärkein poliittinen ja taloudellinen kumppani; ottaa huomioon, että EU on edelleen Bosnia ja Hertsegovinan suurin kauppa- ja investointikumppani, suurin osa Bosnia ja Hertsegovinan ulkomaankaupasta tapahtuu unionin kanssa ja unionilla on keskeinen rooli maan taloudellisen yhdentymisen prosessissa;

D. toteaa, että Bosnia ja Hertsegovina on ehdokasmaa ja selvä enemmistö sen kansalaisista toivoo euroatlanttista yhdentymistä kestävän rauhan, demokratian ja vaurauden aikaansaamiseksi; ottaa huomioon, että vuonna 2025 tulee kuluneeksi 30 vuotta Daytonin rauhansopimuksen allekirjoittamisesta, ja toteaa, että sopimus, joka luotiin valtion kolmen kansanryhmän tasa-arvon turvaamiseksi, on edelleen Bosnia ja Hertsegovinan institutionaalisen rakenteen perusta;

E. toteaa, että kansalaisten tuki on edelleen haurasta, koska epäliberaalit toimijat alueella ja sen ulkopuolella ovat levittäneet EU:n vastaisia narratiiveja;

F. ottaa huomioon, että Daytonin rauhansopimus on puutteistaan huolimatta edistänyt rauhaa ja siten tukenut Bosnia ja Hertsegovinan vakauttamista luomalla tärkeimmät instituutiot, joiden ansiosta maa on voinut edetä kohti EU:hun ja Natoon liittymistä;

G. toteaa, että sodan päättymisestä on kulunut 30 vuotta ja Bosnia ja Hertsegovina on edelleen toimintakyvytön, jälleen keskellä syvää poliittista ja turvallisuuskriisiä, johon liittyy irtautumispyrkimyksiä, ja kärsii laajasta korruptiosta;

H. toteaa, että EU tukee voimakkaasti Bosnia ja Hertsegovinan alueellista koskemattomuutta ja suvereniteettia eikä voi hyväksyä minkäänlaisia pyrkimyksiä heikentää sitä; ottaa huomioon, että strategisen kompassin mukaan turvallisuuden ja vakauden kannalta

on erityisen tärkeää tukea Bosnia ja Hertsegovinan suvereniteettia, yhtenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta;

I. ottaa huomioon, että Serbitasavallan presidentti Milorad Dodik ja riippumattomien sosiaalidemokraattien liiton (SNSD) poliitikot ovat käynnistäneet perustuslain vastaisia toimia mitätöidäkseen valtion lakeja Serbitasavallassa ja hyökänneet valtion keskeisiä instituutioita eli korkean edustajan toimistoa, Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuinta sekä Bosnia ja Hertsegovinan oikeuslaitosta vastaan; ottaa huomioon, että Serbitasavallan viranomaiset osallistuivat 8. kesäkuuta 2024 Belgradissa järjestettyyn ”serbien kansalliskokoukseen”, jonka iskulauseena oli ”Yksi kansa, yksi kokous”; ottaa huomioon, että prosessi uuden EU-myönteisen enemmistön muodostamiseksi on aloitettu;

J. ottaa huomioon, että Euroopan unionin sotilasoperaatio Bosnia ja Hertsegovinassa on EU:n YTPP-operaatio, jonka tarkoituksena on auttaa Bosnia ja Hertsegovinaa säilyttämään maassa vakaa ja turvallinen ympäristö ja tukea maan asevoimien toimia Naton normeihin mukautumiseksi ja samalla toimia pelotteena ulkomaisia uhkia vastaan;

K. toteaa, että vihamieliset ulkomaiset toimijat pyrkivät enenevässä määrin vaikeuttamaan Bosnia ja Hertsegovinan etenemistä kohti EU-jäsenyyttä, erityisesti Venäjän federaatio ja Kiinan kansantasavalta, jotka hyödyntävät etnisiä jakolinjoja ja instituutioiden haurautta vaikeuttaakseen uudistuksia, heikentääkseen perustuslaillista järjestystä ja murentaakseen kansalaisten luottamusta EU:hun; ottaa huomioon, että Venäjän valtion valvonnassa olevat tiedotusvälineet, mukaan lukien Sputnik Serbia ja RT Balkan, toimivat edelleen Bosnia ja Hertsegovinassa, erityisesti Serbitasavallassa, ja levittävät disinformaatiota ja Kreml-myönteisiä narratiiveja ja siten rikkovat EU:n venäläisille propagandakanaville asettamia pakotteita;

L. toteaa, että Bosnia ja Hertsegovina on monikansainen valtio, jonka alueella eri uskonnolliset ja etniset ryhmät ovat asuneet vuosisatoja ja siten osoittaneet, että katsomuksiltaan erilaiset kansat voivat elää rinnakkain toisiaan suvaiten ja kunnioittaen; toteaa, että kielellinen ja kulttuurinen monimuotoisuus on yksi Euroopan unionin perusperiaatteista, joka vahvistetaan perusoikeuskirjan 21 ja 22 artiklassa:

M. ottaa huomioon, että Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (Etyj/ODIHR) vaalitarkkailuvaltuuskunta totesi vuoden 2022 yleisvaaleista, että vaaliprosessi oli edelleen altis ulkomaiselle sekaantumiselle, mukaan lukien hallinnollisten resurssien väärinkäyttö ja ulkomaiden tukemien alustojen edistämä puolueellinen uutisointi tiedotusvälineissä, ja kehotti parantamaan disinformaation torjuntaa, kampanjarahoituksen avoimuutta sekä toimittajia ja kansalaisyhteiskuntaa suojaavia toimia;

Sitoutuminen EU:hun liittymiseen

1. vahvistaa jälleen tukevansa Bosnia ja Hertsegovinan liittymistä EU:hun Kööpenhaminan arviointiperusteisiin pohjautuvan ansioperusteisen prosessin kautta, jonka perustana ovat yhtenäisyys, suvereniteetti, alueellinen koskemattomuus ja kansalaisten tasa-arvo;

2. panee tyytyväisenä merkille Eurooppa-neuvoston päätöksen aloittaa liittymisneuvottelut Bosnia ja Hertsegovinan kanssa, kun otetaan huomioon geopoliittisten olosuhteiden muuttuminen Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seurauksena; on tyytyväinen siihen, että ennen tätä päätöstä Bosnia ja Hertsegovina hyväksyi erinäisiä keskeisiä lakeja, mutta pitää valitettavana, että myönteinen uudistusvauhti on hiipunut, ja toteaa, ettei hyväksyttyjä lakeja ole pantu täytäntöön eikä niiden noudattamista ole valvottu riittävällä tavalla; pitää valitettavana, että lainsäädäntöprosessi on kärsinyt avoimuuden puutteesta ja keskeisten sidosryhmien kehnoista osallistumismahdollisuuksista; panee merkille hiljattain hyväksytyt rajavalvontaa ja henkilötietojen suojaa koskevat lait ja kehottaa panemaan ne perusteellisesti täytäntöön; kehottaa ryhtymään valmistelutoimiin tämän laajentumisen institutionaalisen ja taloudellisen perustan luomiseksi, jotta voidaan varmistaa kestävä yhdentyminen EU:hun;

3. kehottaa kaikilla tasoilla toimivia Bosnia ja Hertsegovinan laillisia poliittisia johtajia toteuttamaan kaikki 12. lokakuuta 2022 annetussa komission suosituksessa esitetyt asiaankuuluvat toimet kunnioittaen kaikin tavoin asianmukaisia demokraattisia, avoimia ja osallistavia menettelyjä toimivaltaisissa instituutioissa, jotta neuvosto voi näiden ehtojen täytyttyä hyväksyä neuvottelukehyksen, sekä lisäämään toimia komission vuonna 2019 asettamien 14 keskeisen painopisteen saavuttamiseksi; kehottaa kaikkia poliittisia toimijoita vaalimaan Bosnia ja Hertsegovinan yhtenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta sekä pidättymään kaikesta vastakkainasettelua lietsovasta retoriikasta ja toiminnasta, mukaan lukien separatistinen retoriikka ja toiminta, yllyttäminen etniseen, uskonnolliseen ja rodulliseen suvaitsemattomuuteen, kansanmurhan ja muiden sotarikosten kieltäminen sekä sotarikosten ja sotarikollisten ihannointi;

4. muistuttaa, että Bosnia ja Hertsegovinan liittymisprosessin on perustuttava toimiviin demokraattisiin instituutioihin, oikeusvaltioperiaatteeseen, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan sekä perusoikeuksien kunnioittamiseen ja kaikkien kansalaisten ja kansanryhmien syrjimättömyyteen etniseen, uskonnolliseen tai muuhun ryhmään kuulumisesta riippumatta;

5. tuomitsee jyrkästi Serbitasavallan presidentin Milorad Dodikin, SNSD-puolueen ja Serbitasavallan kansalliskokouksen toistuvasti käyttämän provosoivan retoriikan ja näiden hyväksymät

separatistiset lait ja politiikkatoimet, kuten niin sanotun ”Serbitasavallan päivän” ja Serbian tasavallan valtion juhlapäivän juhlistaminen; korostaa, että tällaiset toimet heikentävät Bosnia ja Hertsegovinan perustuslaillista järjestystä, alueellista koskemattomuutta ja suvereniteettia ja ovat ristiriidassa sen EU-jäsenyysprosessin kanssa sekä heikentävät Daytonin rauhansopimusta;

6. kehottaa jäsenvaltioita toimimaan yhtenäisesti, vaatii kaikkia jäsenvaltioita sekä Euroopan ulkosuhdehallintoa (EUH) ja komissiota vastaamaan näihin Euroopan turvallisuuteen kohdistuviin suoriin uhkiin päättäväisemmillä toimilla ja kehottaa jälleen asettamaan kohdennettuja pakotteita kaikille vakautta horjuttaville toimijoille, erityisesti Milorad Dodikille sekä muille Serbitasavallan ja Serbian korkeille viranhaltijoille, jotka antavat poliittista ja aineellista tukea separatistisille politiikkatoimille; kehottaa kaikkia jäsenvaltioita varmistamaan, että neuvosto voi hyväksyä tällaisia pakotteita, ja asettamaan niitä kahdenvälisesti tai yhdessä muiden jäsenvaltioiden kanssa, jos niiden hyväksyminen neuvostossa ei ole mahdollista; tuomitsee Unkarin hallituksen osuuden pakotteiden estämisessä; tukee Naton pääsihteerin Mark Rutten 10. maaliskuuta 2025 ja varapuheenjohtajan / korkean edustajan Kaja Kallaksen 8. huhtikuuta Sarajevossa antamia julkilausumia ja vaatii suojaamaan maan vakautta; katsoo, etteivät EU:n korkeat virkamiehet saisi tehdä yhteistyötä Bosnia ja Hertsegovinan perustuslaillista järjestystä heikentävien toimijoiden kanssa, jotta vältetään vahingoittamasta EU:n uskottavuutta Bosnia ja Hertsegovinan valtion instituutioiden tukijana, ja suhtautuu myönteisesti matkustuskieltoihin, joita jotkin jäsenvaltiot ovat asettaneet Serbitasavallan korkea-arvoisille henkilöille;

7. panee merkille Bosnia ja Hertsegovinan tuomioistuimen Milorad Dodikin tapauksessa 26. helmikuuta 2025 antaman päätöksen ja on erittäin huolissaan jännitteiden lisääntymisestä ja Dodikin päätöksen jälkeen johtamista toimista, mukaan lukien ennennäkemättömät hyökkäykset Bosnia ja Hertsegovinan instituutioita vastaan ja opposition uhkailu Serbitasavallassa; pitää valitettavana, että Venäjän ja Serbian viranomaiset ovat tukeneet tällaisia toimia, ja kehottaa kaikkia maan sisäisiä, alueellisia ja kansainvälisiä toimijoita kunnioittamaan Bosnia ja Hertsegovinan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta; kehottaa kansainvälistä yhteisöä eristämään Milorad Dodikin; tuomitsee Serbitasavallan hallituksen äskettäisen päätöksen julistaa Saksan ulkoministeriön korkea viranhaltija ei-toivotuksi henkilöksi; panee huolestuneena merkille, että Interpol kieltäytyi julkaisemasta kansainvälistä etsintäkuulutusta, ja kehottaa EU:n johtamia joukkoja antamaan konkreettista tukea Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisille, jotta jatkuvat toimet maan oikeudellisen ja poliittisen vakauden heikentämiseksi voidaan saada loppumaan ja jotta voidaan osoittaa EU:n ja EU:n johtamien joukkojen sitoutuminen rauhan ylläpitämiseen, oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen valvomiseen ja laillisten

instituutioiden koskemattomuuden säilyttämiseen sekä niiden valmiudet saavuttaa nämä tavoitteet;

8. pitää valitettavana, että Milorad Dodikin politiikkatoimet ja toiminta, mukaan lukien valtiotason elinten toiminnan sekä päätöksenteon toistuva estäminen ja lainsäädännön mukauttamista EU:n säännöstöön koskevan teknisen työn kannalta välttämättömien Bosnia ja Hertsegovinan instituutioiden heikentäminen, ovat merkittävä osasyy Bosnia ja Hertsegovinan vaikeuksille EU:hun liittymisessä ja selkeästi vastoin 12. kesäkuuta 2022 tehtyä poliittista sopimusta; on tyytyväinen Bosnia ja Hertsegovinan toimivaltaisten instituutioiden työhön ja kehottaa niitä noudattamaan asianmukaisia menettelyjä sekä toteuttamaan ja panemaan täytäntöön kaikki päätökset noudattaen oikeusvaltioperiaatetta kaikin tavoin; kehottaa kaikkia poliittisia toimijoita erityisesti Serbitasavallassa torjumaan kaikki separatistiset toimet, jotka heikentävät maan yhtenäisyyttä, suvereniteettia, alueellista koskemattomuutta ja turvallisuutta; kehottaa Serbitasavallan kansalliskokousta varmistamaan, että sen virallisessa lehdessä otetaan huomioon Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen päätökset sellaisista Serbitasavallan laeista, joiden on todettu heikentävän perustuslaillista järjestystä ja jotka on kumottu;

9. kehottaa komissiota tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja kansainvälisten kumppaneiden, myös korkean edustajan toimiston, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) ja Euroopan neuvoston, kanssa arvioimaan kokemuksia, joita on saatu EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan välisestä yhteistyöstä 15 viime vuoden aikana, ja tarkastelemaan strategiaansa uudelleen tämän mukaisesti keskittyen vahvemmin konkreettiseen edistykseen ja uudistuksiin, jotka vauhdittavat maan etenemistä kohti EU:n jäsenyyttä, ja vahvistamaan siten EU:n vakaan sitoutumisen Bosnia ja Hertsegovinan täyteen yhdentymiseen osaksi unionia;

10. on tyytyväinen siihen, että Bosnia ja Hertsegovina on virallisesti täysin mukautunut EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, mukaan lukien Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen johdosta asetetut rajoittavat toimenpiteet, ja kehottaa panemaan nämä toimenpiteet tehokkaasti täytäntöön; pitää myönteisenä Bosnia ja Hertsegovinan jatkuvaa osallistumista EU:n kriisinhallintaoperaatioihin; tuomitsee Serbitasavallan johdon Venäjä-mielisyyden ja sen toistuvat tapaamiset Vladimir Putinin ja muiden venäläisten viranhaltijoiden kanssa; ilmaisee vakavan huolensa näiden siteiden aiheuttamista turvallisuusriskeistä; kehottaa EU:ta tutkimaan, onko Serbitasavaltaa käytetty väylänä Venäjän EU:n jäsenvaltioihin kohdistamissa tiedusteluoperaatioissa ja hybridi-iskuissa; kehottaa tukemaan Bosnia ja Hertsegovinaa Venäjältä peräisin olevien disinformaatiokampanjoiden torjunnassa osana yhteisiä toimia hybridiuhkien torjumiseksi; tukee voimakkaasti Bosnia ja Hertsegovinan jatkuvia pyrkimyksiä euroatlanttiseen yhdentymiseen ja Nato-jäsenyyteen ja kehottaa kaikkia poliittisia

toimijoita toteuttamaan konkreettisia poliittisia toimia, jotta nämä tavoitteet voidaan saavuttaa;

11. toteaa jälleen tukevansa korkean edustajan toimistoa ja Euroopan unionin sotilasoperaatiota Bosnia ja Hertsegovinassa niiden valvoessa Daytonin rauhansopimuksen täytäntöönpanoa toimeksiantojensa mukaisesti, jotka perustuvat poliittiseen puolueettomuuteen ja Bosnia ja Hertsegovinan perustuslain kunnioittamiseen kaikilta osin, kunnes maa on toteuttanut 5+2-asialistan ja sen kansainvälinen seuranta päättyy; suhtautuu myönteisesti Euroopan unionin Bosnia ja Hertsegovinassa toteuttaman sotilasoperaation toimeksiannon uusimiseen; pitää valitettavana, että Bosnia ja Hertsegovina on edelleen erittäin riippuvainen korkean edustajan toimiston toimeksiannosta ja Euroopan unionin Bosnia ja Hertsegovinassa toteuttaman sotilasoperaation läsnäolosta, mutta toteaa, että kyseessä on ratkaiseva instituutio paitsi rauhan myös maan perustavanlaatuisen toimintakyvyn turvaamisessa, ja pitää sitä arvossa;

12. muistuttaa, että Euroopan unionin sotilasoperaatio Bosnia ja Hertsegovinassa on keskeisessä roolissa maan turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden, vakauden, suvereniteetin ja poliittisen riippumattomuuden turvaamisessa samalla kun varmistetaan, että paikalliset sidosryhmät toimivat näiden perusperiaatteiden mukaisesti Daytonin rauhansopimuksessa ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmissa kuvatulla tavalla; kehottaa EU:n johtamia joukkoja tiedottamaan tästä toimeksiannosta yksiselitteisesti Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisille luottamusta lisäävänä toimena;

13. suhtautuu lisäksi myönteisesti neuvoston päätökseen Euroopan rauhanrahastosta rahoitettavasta 10 miljoonan euron suuruisesta avustustoimenpiteestä Bosnia ja Hertsegovinan asevoimille sekä Bosnia ja Hertsegovinan asevoimien ja EU:n johtamien joukkojen väliseen yhteistyö- ja koulutussopimukseen vuodeksi 2023; kehottaa neuvostoa ja varapuheenjohtajaa / korkeaa edustajaa mahdollistamaan kaikkien kelpoisuusvaatimukset täyttävien jäsenvaltioiden osallistumisen EU:n rauhanturvaoperaatioihin, kuten Euroopan unionin sotilasoperaatioon Bosnia ja Hertsegovinassa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia, Natoa ja Euroopan unionin sotilasoperaatiota Bosnia ja Hertsegovinassa käynnistämään maan asevoimien uudistusprosessin;

14. on edelleen huolissaan ulkomaisten toimijoiden, varsinkin Venäjän ja Kiinan, vihamielisestä sekaantumisesta ja disinformaatiokampanjoista Bosnia ja Hertsegovinassa sekä siitä, että erityisesti Serbitasavallan paikalliset tiedotusvälineet ja poliittiset rakenteet levittävät niitä; ilmaisee vakavan huolensa Kremlin tuesta separatistiselle retoriikalle, yrityksille kyseenalaistaa valtion instituutioiden legitimiteettiä sekä sekaantumiselle oikeudellisiin ja vaaleihin liittyviin asioihin; nostaa esiin Venäjän

viimeaikaiset pyrkimykset puolustaa Serbitasavallan viranomaisten perustuslain vastaisia toimia YK:n turvallisuusneuvostossa;

15. kehottaa toteuttamaan lisätoimia, muun muassa yhdenmukaistamaan Bosnia ja Hertsegovinan lainsäädännön EU:n säännöstön kanssa, ja kehottaa EU:ta antamaan tukea, jotta voidaan torjua tehokkaasti vihamielistä ulkomaista sekaantumista ja disinformaatiokampanjoita; kehottaa EUH:ta ja unionin edustustoa Bosnia ja Hertsegovinassa tehostamaan toimia, joilla tehdään tunnetuksi tiiviimmän yhdentymisen etuja, ja investoimaan viestintäkampanjoihin demokratian vastaisten narratiivien ja muunlaisen ulkomaisen sekaantumisen torjumiseksi;

16. pitää valitettavana, että Serbitasavallan viranomaiset osallistuivat Belgradissa 8. kesäkuuta 2024 pidettyyn ”serbien kansalliskokoukseen”, jonka iskulause oli ”Yksi kansa, yksi kokous”, ja torjuu sen julkilausuman, joka horjuttaa Bosnia ja Hertsegovinan ja muiden Länsi-Balkanin maiden suvereniteettia ja haittaa hyviä naapurisuhteita; tuomitsee Serbian presidentin Aleksandar Vučićin sekaantumisen Bosnia ja Hertsegovinan asioihin muun muassa ilmaisemalla tukensa Milorad Dodikin laittomille toimille ja järjestämällä Venäjän tukeman ”serbien kansalliskokouksen”, mikä heikentää Bosnia ja Hertsegovinan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta;

17. tuomitsee Iranin vihamielisen vaikuttamisen lisääntymisen maassa ja Länsi-Balkanilla ja toteaa, että se uhkaa EU:n ja sen jäsenvaltioiden turvallisuutta;

18. on tyytyväinen siihen, että Bosnia ja Hertsegovina jatkaa uudella tarmolla yhteistyötään EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan parlamentaarisessa vakautus- ja assosiaatiovaliokunnassa, mikä täyttää yhden komission asettamista 14 keskeisestä painopisteestä;

19. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia uudistamaan EU-asioiden koordinointimekanismia, joka on osoittautunut hyödyttömäksi ja tehottomaksi EU:hun yhdentymiseen liittyvien tehtävien hoitamisessa; kehottaa viranomaisia toimittamaan kansallisen ohjelman EU:n säännöstön hyväksymistä varten Euroopan komission huomautusten mukaisesti ja varmistamaan koordinoidun mukautumisen EU:n säännöstöön koko maassa; korostaa, että Eurooppa-neuvoston liittymisneuvottelujen aloittamisesta tekemän päätöksen myötä on tarpeen perustaa toimintakuntoinen neuvotteluraken ne sekä nimittää neuvotteluryhmä ja pääneuvottelija, jolla on täydet valtuudet esittää maan kanta;

Demokratia ja oikeusvaltioperiaate

20. pitää valitettavana, että poliittiset toimijat eivät ole edelleenkään tehneet perustuslakiin ja vaalilakiin tarvittavia muutoksia, joilla ne saatettaisiin linjaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa ja joilla

pantaisiin täytäntöön Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiaankuuluvat päätökset, jotta vaaliprosessista poistettaisiin kaikenlainen eriarvoisuus ja syrjintä ja varmistettaisiin syrjimättömyys, perusoikeuksien suojelu ja kaikkien Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisten tasa-arvo ja siten käynnistettäisiin siirtyminen Daytonin rauhansopimuksesta unionin jäsenyyteen; muistuttaa, että näiden päätösten täytäntöönpanon laiminlyöminen on ristiriidassa EU:n arvojen ja Bosnia ja Hertsegovinan EU:hun yhdentymisen kanssa; korostaa, että kaikkien perustuslaki- ja vaaliuudistusprosessien on oltava osallistavia, perustuttava kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan ja riippumattomien asiantuntijoiden sekä maan kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien kattaviin kuulemisiin ja oltava eurooppalaisten normien ja periaatteiden mukaisia; muistuttaa, etteivät vaaliuudistukset saa syventää tai vahvistaa etnisiä jakolinjoja;

21. pitää valitettavana, etteivät Bosnia ja Hertsegovinan viranomaiset ole pystyneet yhdistämään yhteiskuntaa tai luomaan maahan oikeudenmukaista ja toimivaa järjestelmää vaan ovat pikemminkin suurelta osin syventäneet jakolinjoja; kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita käynnistämään avoimen ja osallistavan uudistusprosessin, joka mahdollistaisi Daytonin rauhansopimuksen muuttamisen kestävällä tavalla perustuslaiksi täysin eurooppalaisten normien ja periaatteiden mukaisesti, jotta voidaan varmistaa toimiva, vastuuvelvollinen, edustuksellinen ja yleisesti legitiimi hallintojärjestelmä, lopettaa etnonationalistinen vastakkainasettelu ja edetä kestävästi kohti Bosnia ja Hertsegovinan EU-jäsenyyttä;

22. panee merkille korkean edustajan maaliskuussa 2024 vaalilakiin tekemät muutokset, joilla otettiin käyttöön merkittävät luotettavuutta koskevat normit ja luottamusta lisäävät toimet, jotta voidaan palauttaa äänestäjien luottamus koko vaaliprosessiin; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan parlamenttia käsittelemään kiireellisesti kaikkia Etyjin/ODIHR:n, Venetsian komission ja lahjonnan vastaisen valtioiden ryhmän (GRECO) jäljellä olevia suosituksia, jotka koskevat erityisesti vaalihallintoa, äänestysten ja ääntenlaskennan toteuttamista, kampanjointia ja kampanjarahoitusta, äänten epäsuoran ostamisen nimenomaista kieltämistä, vaalikiistojen ratkaisemista, disinformaation ja ulkomaisen sekaantumisen torjuntaa, toimittajien suojelun lisäämistä ja seuraamusten määräämistä hallinnollisten resurssien väärinkäytöstä;

23. panee tyytyväisenä merkille, että 6. lokakuuta 2024 pidetyt paikallisvaalit olivat tehokkaasti hallinnoidut ja perustuivat kilpailuasetelmaan; pitää valitettavana, että ne järjestettiin ympäristössä, jossa sosiaalinen ja poliittinen yhteenkuuluvuus oli heikkoa;

24. tuomitsee jyrkästi Serbitasavallan toimet, jotka heikentävät Bosnia ja Hertsegovinan perustuslaillista järjestystä ja valtion elinten

toimivaltaa, sekä toimet, joilla se haittaa Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen toimintaa; tuomitsee kaikki laittomat toimet, jotka ovat ristiriidassa perustuslaillisen kehyksen kanssa, ja kehottaa kaikkia Bosnia ja Hertsegovinan poliittisia toimijoita noudattamaan Eurooppa-myönteistä lähestymistapaa;

25. panee merkille Bosnia ja Hertsegovinan oikeuslaitoksen uudistusten vähäisen edistymisen erityisesti oikeusjärjestelmän riippumattomuuden, ammattimaisuuden, tehokkuuden ja vastuuvelvollisuuden alalla; kehottaa toteuttamaan kiireellisiä toimenpiteitä, joilla nopeutetaan uudistuksia näillä aloilla ja siten varmistetaan täysimääräinen yhdenmukaisuus EU:n normien kanssa ja vahvistetaan oikeuslaitoksen kykyä varmistaa tehokkaasti oikeuden toteutuminen ja vaalia oikeusvaltioperiaatetta;

26. on edelleen erittäin huolissaan Bosnia ja Hertsegovinassa esiintyvästä korruptiosta, erityisesti korkean tason korruptiosta, joka on maan erittäin monimutkaiseen hallintojärjestelmään syvälle juurtunut rakenteellinen ongelma, ja kehottaa asianomaisia viranomaisia torjumaan sitä päättäväisemmin, koordinoidummin, avoimemmin ja ennakoivammin muun muassa parantamalla korruption torjuntaa koskevaa lainsäädäntöä täysin kansainvälisten normien ja suositusten mukaisesti ja varmistamalla esimerkiksi eturistiriitojen ehkäisemistä ja väärinkäytösten paljastajien suojelua koskevien lakien tehokkaan täytäntöönpanon; kannustaa Bosnia ja Hertsegovinaa tekemään jäsenneltyä yhteistyötä ja vaihtamaan parhaita käytäntöjä jäsenvaltioiden kanssa; suhtautuu myönteisesti vuosien 2024–2028 korruptiontorjuntastrategiaan ja sen täytäntöönpanoa koskevan toimintasuunnitelman hyväksymiseen sekä käynnissä oleviin kansainvälisiin yhteistyötoimiin;

27. pitää valitettavana, että julkisia hankintoja, eturistiriitoja ja ylintä tuomarineuvostoa koskevat lait eivät edelleenkään ole eurooppalaisten normien mukaisia, ja kehottaa hyväksymään korkean tason tuomari- ja syyttäjäneuvostoa koskevan uuden lain Venetsian komission suositusten mukaisesti; kehottaa perustamaan korkean tason tuomari- ja syyttäjäneuvoston yhteyteen riippumattomasti toimivan varallisuusilmoituksia käsittelevän osaston ja kannattaa korkean tason korruptiotapausten puolueetonta ja tehokasta syytteeseenpanoa;

28. korostaa tarvetta vahvistaa ylimmistä johtotehtävistä vastaavien henkilöiden eturistiriitojen hallintajärjestelmää erityisesti varmistamalla, että sidonnaisuuksia koskevat ilmoitukset todennetaan säännöllisesti ja konkreettisesti; korostaa, että kaikkiin ylimmissä johtotehtävissä toimiviin henkilöihin olisi sovellettava yhdenmukaisia tiedonantovelvollisuuksia riippumatta siitä, onko heidät valittu vaaleilla vai nimitetty tehtäväänsä, ja että kaikki tällaiset ilmoitukset olisi julkistettava järjestelmällisesti ja asetettava helposti saataville verkossa avoimuuden ja julkisen vastuuvelvollisuuden varmistamiseksi;

29. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa tehostamaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa; on erittäin huolissaan poliittisessa, oikeudellisessa ja talousjärjestelmässä olevista rikollisten soluttautumiseen liittyvistä haavoittuvuuksista; kiittää Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia siitä, että ne allekirjoittivat 24. lokakuuta 2024 Eurojustia koskevan yhteistyösopimuksen, jolla tehostetaan järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin, ihmiskaupan, kyberrikollisuuden ja muun rikollisen toiminnan tutkintaa ja syytteeseenpanoa;

30. painottaa, että huumausainekaupan torjuntaa koskevaa yhteistyötä EU:n kanssa on parannettava; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa nimittämään yhteyshenkilön osana yhteistyötään Euroopan unionin huumeviraston kanssa;

31. suhtautuu myönteisesti uuteen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaan lakiin ja kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa vahvistamaan toimenpiteitä tällä alalla, mukaan lukien lain tehokkaan täytäntöönpanon edellyttämien sääntöjen hyväksyminen kiinnittäen erityistä huomiota tehokkaaseen noudattamisen valvontaan ja seurantaan; korostaa erityisesti tarvetta yhdenmukaistaa terrorismin torjuntaa koskeva lainsäädäntö täydellisesti EU:n säännöstön ja kansainvälisen oikeuden kanssa; kehottaa määräämään ankarampia rangaistuksia terrorismirikoksista;

32. panee tyytyväisenä merkille Bosnia ja Hertsegovinassa hyväksytyn rajavalvontalain, jonka tarkoituksena on lisätä eurooppalaisten normien noudattamista, ja kehottaa maata mukautumaan täysin EU:n viisumipolitiikkaan osana hallittua muuttoliikepolitiikkaa; korostaa, että Bosnia ja Hertsegovinan on ylläpidettävä rajojensa turvallisuutta ja tehtävä yhteistyötä Frontexin ja naapurimaiden kanssa laittoman muuttoliikkeen estämiseksi samalla kun varmistetaan riittävä pääsy turvapaikkamenettelyjen piiriin niille, jotka ovat oikeutettuja kansainväliseen suojeluun;

33. korostaa tarvetta varmistaa, että erityisesti rajapoliisin ja valtion tutkinta- ja suojeluviraston (SIPA) ylempien poliisiviranomaisten nimittäminen on ansiopohjaista ja toteutetaan avoimilla, standardoiduilla ja läpinäkyvillä valintamenettelyillä;

34. muistuttaa, että tarvitaan ammattimainen ja epäpoliittinen virkamieskunta; suhtautuu myönteisesti julkishallinnon uudistamiseksi toteutettuihin toimiin; kehottaa keventämään julkishallinnon hallinnollista taakkaa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia tehostamaan tietopyyntöihin vastaamista;

Perusvapaudet ja ihmisoikeudet

35. tuomitsee jyrkästi kaikkiin vähemmistöihin kohdistuvan syrjinnän, väkivallan ja vihapuheen; kehottaa toteuttamaan tehokkaita syytetoimia tällaisten tapausten johdosta; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa edistämään ihmisoikeuksia, syrjimättömyyttä ja kaikkien vähemmistöjen suojelua sekä turvaamaan niiden toteutumisen; kehottaa tehostamaan syrjinnän vastaisten mekanismien täytäntöönpanoa Bosnia ja Hertsegovinassa keskittyen erityisesti suvaitsemattomuuden, vihapuheen ja kaikenlaisen eriarvoisuuden torjuntaan; kehottaa viranomaisia parantamaan sosiaali-, asunto-, koulutus- ja terveydenhuoltopalvelujen saatavuutta kaikille vähemmistöille ja haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille; painottaa, että on tärkeää suojella Bosnia ja Hertsegovinan kaikkien vähemmistöjen kulttuuri- ja kieli-ilmaisuja;

36. ilmaisee syvän huolensa siitä, että naisiin, lapsiin, ikääntyneisiin ja muihin haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten hlbtiq-yhteisöön, kohdistuva väkivalta – mukaan lukien uudet digitaalisen väkivallan muodot – on lisääntynyt jyrkästi; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia saattamaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa seksuaalista ja digitaalista väkivaltaa koskevat toimensa, lainsäädäntönsä ja käytäntönsä linjaan Euroopan neuvoston normien, erityisesti Istanbulin yleissopimuksen, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiaa koskevan oikeuskäytännön ja EU:n säännöstön, kanssa; kehottaa antamaan kohdennettua tukea keskeisille instituutioille, kouluttamaan ammattilaisia, jotta he voivat tukea uhreja tehokkaasti, sekä lisäämään yleistä tietoisuutta ja institutionaalisia valmiuksia kaikenlaisen sukupuolistuneen väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi; painottaa, että naisjärjestöillä on keskeinen merkitys kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien tavoittamisessa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa perustamaan virallisen keskitetyn järjestelmän naismurhia koskevan tiedon keräämistä varten; suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan federaation hallituksen 9. huhtikuuta 2025 tekemään päätökseen naismurhan sisällyttämisestä rikoslakiin ja kehottaa parlamenttia hyväksymään kiireellisesti tämän uuden lain;

37. pitää valitettavana, että tähän mennessä sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevalle toimintasuunnitelmalle 2023–2027 ei ole osoitettu riittävää rahoitusta ja eikä sitä ole seurattu asianmukaisesti; kehottaa lisäämään naisten julkista ja poliittista osallistumista Bosnia ja Hertsegovinassa; tiedostaa, että etnisiin vähemmistöihin kuuluvat naiset kohtaavat lisäesteitä ja -syrjintää erityisesti palvelujen saamisessa;

38. tuomitsee Serbitasavallan hyväksymät lainsäädäntömuutokset, joiden seurauksena sukupuoli-identiteetti ei enää ole suojeltu ominaisuus eikä lainsäädäntö enää takaa lasten suojelua erilaisten seksuaalisten suuntautumisten ja sukupuoli-identiteettien perusteella;

39. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan asiasta vastaavia viranomaisia laatimaan ja hyväksymään vireillä olevan lapsen oikeuksien suojelua koskevan kansallisen toimintasuunnitelman; korostaa, että köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen vaikuttavat suureen osaan maan lapsista, erityisesti haavoittuviin ryhmiin kuuluviin lapsiin, kuten romanilapsiin, vammaisiin lapsiin, lain kanssa ongelmiin joutuneisiin lapsiin ja vailla vakituista asuinpaikkaa oleviin lapsiin; muistuttaa, että Bosnia ja Hertsegovinan on noudatettava kansainvälisiä sitoumuksiaan, jotta yhtäkään lasta ei jätetä jälkeen;

40. painottaa osallistavan ja laadukkaan koulutuksen merkitystä, mukaan lukien oikeus saada koulutusta äidinkielellä, sekä sitä, että on tärkeää muun muassa uudistaa järjestelmällisesti jakautumista ylläpitäviä opetussuunnitelmia, jotka haittaavat vakavasti sisäistä liikkuvuutta ja kriittisen ajattelun kehittämistä; kehottaa jälleen päättämään kaksi koulua saman katon alla -järjestelmän erottelukäytännöt, jotka heikentävät sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja yhtäläisiä mahdollisuuksia, ja korostaa tarvetta tukea sovintoa ja yhdentymistä ja suojella jokaisen kansanryhmän, myös vähemmistöjen, oikeutta kulttuuriinsa, kieleensä ja identiteettiinsä; kehottaa ottamaan historian oppikirjoissa käyttöön yhteisen opetussuunnitelman, joka perustuu tuomioistuinten sodasta vahvistamiin tosiseikkoihin, jotta vältetään historiallinen revisionismi, ja kannustaa EU:ta tukemaan tätä aloitetta;

41. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan toimielimiä hyväksymään Bosnia ja Hertsegovinan ihmisoikeusasiamiehen suosituksen mukaisen lainsäädännön, jolla varmistetaan maan kaikkien kolmen virallisen kielen – kroatian, bosnian ja serbian – ja sekä latinalaisen että kyrillisen kirjaimiston tehokas ja yhtäläinen käyttö kansalaisviestinnässä; korostaa, että oikeudenloukkaukset, jotka kohdistuvat yhtäläiseen oikeuteen käyttää kieltä ja kirjaimistoa, rikkovat Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakia, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 2 artiklaa ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 14 artiklaa;

42. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa takaamaan kokoontumis-, yhdistymis- ja sananvapauden, jotta kansalaisyhteiskunta voi osallistua päätöksentekoon; kehottaa viranomaisia varmistamaan merkitykselliset, järjestelmälliset ja osallistavat julkiset kuulemisprosessit; tuomitsee sen, että Serbitasavalta on ottanut uudelleen käyttöön Venäjän vastaavaa lakia muistuttavan ”ulkomaisia agentteja” koskevan lain, ja kehottaa viranomaisia kumoamaan sen; tuomitsee sen, että Serbitasavallan viranomaiset käyttävät kunnianloukkauksen kriminalisoivia lakeja keinona tukahduttaa sananvapautta, ja vaatii palauttamaan kunnianloukkauksen yksinomaan siviilioikeuden piiriin, jotta estetään sen väärinkäyttö sananvapauden rajoittamiseen; kehottaa komissiota asettamaan tiukkoja ehtoja, jotka koskevat näiden lakien kumoamista;

43. kannustaa Bosnia ja Hertsegovinan ministerineuvostoa hyväksymään strategian kansalaisyhteiskunnan toiminnan mahdollistavan ympäristön kehittämiseksi ja varmistamaan, että strategiassa keskitytään yksiselitteisesti lainsäädäntökehyksen parantamiseen ja kansalaisjärjestöjen merkittävämmän ja avoimemman rahoituksen varmistamiseen; kehottaa vahvistamaan ihmisoikeuksien puolustajien, myös naisaktivistien, toimittajien ja kansalaisjärjestöjen, suojelua Bosnia ja Hertsegovinassa;

44. korostaa riippumattomien tiedotusvälineiden ja sananvapautta koskevien normien kunnioittamisen keskeistä merkitystä; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa varmistamaan maan julkisten yleisradioyhtiöiden ja viestintäviraston rahoituksen kestävyyden ja poliittisen riippumattomuuden ja nostaa esiin valtion tason yleisradioyhtiön BHRT:n hälyttävän taloudellisen tilanteen; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa hyväksymään tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyyttä ja tiedotusvälineiden julkista rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä; kehottaa valtiota nopeuttamaan sähköistä viestintää koskevan lain hyväksymistä digipalvelusäädöksen[1] ja uuden eurooppalaisen medianvapaussäädöksen[2] mukaisesti; kehottaa varmistamaan julkisten tiedotusvälineiden moniarvoisuuden koko Bosnia ja Hertsegovinan alueella, mukaan lukien kaikkien vähemmistöjen tasapuolinen edustus; panee merkille, että Bosnia ja Hertsegovinan federaation yleisradioyhtiöön nimitettiin hallitus päätöksenteon oltua lukossa kahdentoista vuoden ajan, ja kehottaa sitä varmistamaan puolueettoman ja objektiivisen tiedon levittämisen;

45. on erittäin huolestunut Venäjän propagandasta Serbitasavallan julkisessa yleisradioyhtiössä ja pitää valitettavana RT-kanavan (entinen Russia Today) lähetysten näyttämistä EU:n pakotteiden vastaisesti;

46. tuomitsee erityisesti korkean tason poliitikkojen tai heidän välikätenään toimivien järjestöjen ja ulkomaita myötäilevien toimijoiden toimittajiin ja tiedotusvälineiden työntekijöihin kohdistamat poliittiset painostustoimet, hyökkäykset, pelottelun, uhkaukset, halventavat puheet ja julkisen osallistumisen vastaiset strategiset häirintäkanteet (SLAPP-kanne); pitää valitettavana, että sananvapauden takaamisessa ja rikoslakien muuttamisessa ei ole edistytty EU:n vaatimusten mukaisesti, jotta voitaisiin parantaa

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19. lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös) (EUVL L 277, 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1083, annettu 11. huhtikuuta 2024, mediapalvelujen yhteisestä kehyksestä sisämarkkinoilla ja direktiivin 2010/13/EU muuttamisesta (eurooppalainen medianvapaussäädös) (EUVL L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

toimittajien suojelua uhkauksilta ja hyökkäyksiltä, ja kehottaa viranomaisia hyväksymään lakeja, joilla suojellaan tehokkaasti toimittajia, kansalaisjärjestöjä, ihmisoikeuksien puolustajia, ympäristöaktivisteja ja muita sidosryhmiä SLAPP-kanteilta; painottaa, että toimittajiin kohdistuvia uhkauksia ja väkivaltaa koskevissa tapauksissa on tärkeää varmistaa asianmukaiset oikeudelliset toimenpiteet;

47. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa varmistamaan yleisiä ihmisoikeuksia koskevat asiaankuuluvat lait ja valvomaan tehokkaasti niiden noudattamista; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa nostamaan syytteitä syrjintään liittyvistä rikoksista;

48. muistuttaa, että tarvitaan solidaarisuuteen perustuvaa ja oikeudenmukaista muuttoliikkeen ja turvapaikka-asioiden hallintaa, jossa kunnioitetaan ihmisoikeuksia samalla kun toteutetaan tehokasta rajavalvontaa; kehottaa EU:ta auttamaan Bosnia ja Hertsegovinaa ottamaan täyden vastuun usein EU:n rajalla sijaitsevien vastaanottokeskusten hallinnoinnista, varmistamaan riittävät vastaanotto-olosuhteet ja takaamaan pääsyn tehokkaisiin ja asianmukaisiin turvapaikkamenettelyihin kunnioittaen kaikilta osin kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeuksia; on huolissaan tiedoista, joiden mukaan EU:n rahoittaman Lipassa sijaitsevan keskuksen vastaanotto-olosuhteet ovat puutteelliset; korostaa tarvetta lisätä EU:n varojen kohdentamista ja täytäntöönpanoa koskevaa avoimuutta ja demokraattista valvontaa muuttoliikkeen alalla; suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan Frontexin kanssa tekemän asemaa koskevan sopimuksen päivitykseen ja kehottaa allekirjoittamaan sen pikaisesti; muistuttaa, että kaikissa viraston kanssa mahdollisesti tehtävissä sopimuksissa olisi kunnioitettava kaikkia perusoikeuksia ja kansainvälisiä normeja; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa tehostamaan rajatylittävän rikollisuuden ja erityisesti ihmiskaupan torjuntaa koskevia toimiaan;

Sovinto, alueellinen yhteistyö ja hyvät naapurisuhteet

49. muistuttaa, että hyvät naapurisuhteet ja alueellinen yhteistyö ovat olennainen osa EU:n laajentumisprosessia;

50. korostaa sovinnon tärkeyttä Bosnia ja Hertsegovinassa ja kehottaa kaikkia viranomaisia edistämään aktiivisesti totuuden, oikeuden ja syrjimättömän oikeussuojan saatavuutta ja takaamaan sen, myös hyväksymällä valtion tason lain, jossa vahvistetaan sodan uhrien vähimmäisoikeudet kaikkialla maassa, ja edistämällä naisten muistokulttuuria; toteaa, että vastuuvelvollisuus sekä keskinäinen kunnioitus yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen välillä ja keskinäisen ymmärryksen edistäminen erityisesti nuorten keskuudessa voivat myötävaikuttaa sovintoon; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia hyväksymään siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä koskevan kansallisen strategian; kehottaa toteuttamaan lisätoimia kadonneita henkilöitä koskevan kysymyksen käsittelemiseksi;

kehottaa komissiota ryhtymään lisätoimiin Bosnia ja Hertsegovinan sovintoprosessien edistämiseksi, tukemiseksi ja fasilitoimiseksi;

51. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia nopeuttamaan sotarikosten syytteeseenpanoa sotarikosten syytteeseenpanoa koskevan tarkistetun valtion strategian mukaisesti; korostaa, että on tärkeää tehostaa alueellista yhteistyötä epäiltyjen luovuttamisessa sekä oikeusviranomaisten välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa kaikissa syytteeseenpanoon liittyvissä asiaankuuluvissa muodollisuuksissa; kannustaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia yhdenmukaistamaan lainsäädäntöään sen varmistamiseksi, että kaikilla sotarikosten uhreilla on yhtäläiset oikeudet ja yhtäläinen oikeussuoja;

52. tiedostaa kansainvälisen kadonneiden henkilöiden komission (ICMP) äärimmäisen tärkeän roolin muun muassa institutionaalisten valmiuksien varmistamisessa, perheiden tukemisessa ja todisteiden toimittamisessa tuomioistuimille; kehottaa EU:ta varmistamaan, että ICMP:llä on riittävästi rahoitusta toimintansa jatkamiseksi;

53. kehottaa jälleen toteuttamaan lisätoimenpiteitä ja konkreettisia ohjelmia, jotka koskevat pakolaisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden kestävää paluuta, terveydenhuollon ja työpaikkojen saatavuutta, sosiaalista suojelua ja koulutusta, sekä kunnioittamaan täysin kaikkia heidän oikeuksiaan saada korvausta omaisuudesta, jota ei voida palauttaa;

54. pitää valitettavana kaikkea historiallista revisionismia, kansanmurhan kieltämistä, irredentismiä, sotarikosten ja -rikollisten ihannointia sekä tosiseikkojen tai kansainvälisten ja kansallisten tuomioistuinten riippumattomuuden ja puolueettomuuden kiistämistä erityisesti poliittisten johtajien taholta;

55. on huolissaan kansallisten ja poliittisten oikeuksien suojelua ja Serbian kansan yhteistä tulevaisuutta koskevan julistuksen hyväksymisestä ja toteaa sen olevan ristiriidassa useiden Daytonin rauhansopimuksen näkökohtien kanssa ja heikentävän Bosnia ja Hertsegovinan suvereniteettia, alueellista koskemattomuutta ja yhtenäisyyttä; toteaa, että ns. serbialaisen maailman (Srpski Svet) käsite ei sovi yhteen EU:hun liittymistä koskevien pyrkimysten kanssa; kehottaa Serbiaa sitoutumaan rakentavasti Bosnia ja Hertsegovinan vakauteen ja alueelliseen koskemattomuuteen ja tukemaan aktiivisesti Bosnia ja Hertsegovinan EU:hun liittymistä koskevaa prosessia;

56. korostaa ehkäisevän diplomatian merkitystä Bosnia ja Hertsegovinassa; kehottaa EUH:ta vahvistamaan henkilöstönsä osaamisen kehittämistä, jotta voidaan parantaa EU:n ymmärrystä paikallisista historiallisista, kulttuurisista ja uskonnollisista olosuhteista, kuten parlamentti korosti tammikuussa 2024 hyväksymässään mietinnössä ehkäisevän diplomatian roolista;

57. suhtautuu myönteisesti YK:n yleiskokouksen päätökseen nimetä 11. heinäkuuta Srebrenican vuoden 1995 kansanmurhan kansainväliseksi muistopäiväksi; kehottaa viranomaisia varmistamaan Srebrenica-Potocari Memorial Centre -muistokeskuksen turvallisuuden; korostaa, että muistokeskus on jouduttu sulkemaan tilapäisesti turvallisuushuolien vuoksi;

58. korostaa, että alueellinen yhteistyö yhteisten alueellisten markkinoiden kautta on hyödyksi talouskasvun edistämisessä; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa ratifioimaan nopeasti kaikki Berliinin prosessin mukaiset alueelliset liikkuvuussopimukset ja vahvistamaan edelleen taloudellista yhteistyötä näiden markkinoiden kautta EU:n laajentumistavoitteiden mukaisesti;

Sosioekonomiset uudistukset

59. suhtautuu myönteisesti Länsi-Balkanin uuteen kasvusuunnitelmaan ja siihen sisältyvään Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineeseen, jossa Bosnia ja Hertsegovinalle myönnetään alustavasti yli miljardi euroa; suhtautuu myönteisesti siihen, että Bosnia ja Hertsegovinan ministerineuvosto on hyväksynyt uudistusohjelmaluonnoksen; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan toimivaltaisia viranomaisia varmistamaan, että uudistusohjelma hyväksytään pikaisesti ja viipymättä, jotta vältetään maalle myönnetyn rahoituksen jakaminen muiden Länsi-Balkanin maiden kesken, ja perustamaan vankan mekanismin uudistusohjelman täytäntöönpanon avointa, osallistavaa ja oikea-aikaista seurantaa varten; korostaa tarvetta priorisoida keskeisiä osa-alueita, joita ovat esimerkiksi julkishallinto, oikeusvaltioperiaate, korruption torjunta, hiilestä irtautuminen, digitalisaatio, yhteydet ja inhimillisen pääoman kehittäminen, samalla kun vastataan myös sosiaalisiin haasteisiin; katsoo, että kasvusuunnitelman tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen edistäisi Bosnia ja Hertsegovinan taloutta; kehottaa komissiota tutkimaan tapoja tehdä yhteistyötä halukkaiden ja sitoutuneiden alueviranomaisten kanssa ja hyödyntää uudistus- ja kasvutukivälinettä joustavammin;

60. muistuttaa, että EU:n rahoitus Serbitasavallassa toteutettaville hankkeille olisi pidettävä jäädytettynä, kunnes Serbitasavalta pysäyttää demokratian taantumisen ja mukautuu kaikilta osin YUTP:hen;

61. kannustaa Bosnia ja Hertsegovinaa hyödyntämään kaiken EU:n taloudellisen tuen parhaalla mahdollisella tavalla; kehottaa komissiota jatkamaan taloudellisen ja teknisen tuen antamista Bosnia ja Hertsegovinan EU:hun yhdentymistä varten selkeästi määriteltyjen ehtojen sekä menojen ja tulosten tiukan seurannan perusteella tehokasta ja vastuullista budjettihallinnointia koskevien EU:n tavoitteiden mukaisesti; katsoo, että EU:n rahoituksella olisi tuettava paremmin maan demokraattisia uudistuksia; kehottaa tässä yhteydessä kohdentamaan uudelleen asiaan liittyvää EU:n

rahoitusta, jotta voidaan ohjata enemmän varoja rahoituksen käyttöä koskevan teknisen tuen tukemiseen, oikeuslaitoksen uudistuksiin ja korruption torjuntaa koskeviin toimenpiteisiin; kehottaa lisäksi EU:ta ja Länsi-Balkanin maita luomaan puitteet Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) kanssa tehtävälle tuloksekkaalle yhteistyölle, jotta voidaan varmistaa, että EPPO voi käyttää tehokkaasti toimivaltaansa liittymisneuvotteluja käyvissä maissa; kannustaa Bosnia ja Hertsegovinaa sopimaan nopeasti kahdenvälisistä työjärjestelyistä EPPOn kanssa;

62. pitää valitettavana, että kestäviä parannuksia ja edistymistä tällä alalla haittaavat myös hallintorakenne ja koko maan kattavien strategioiden puute kaikilla aloilla ja kaikilla tasoilla; kehottaa nimittämään nopeasti IPA III -koordinaattorin ja kehottaa tehostamaan IPA III -välineen varojen käyttöä Bosnia ja Hertsegovinassa, myös paikallis- ja aluetasolla; kehottaa vahvistamaan paikallis- ja alueviranomaisten valmiuksia toteuttaa sosioekonomisia uudistuksia ja hallinnoida EU:n varoista yhteisrahoitettuja hankkeita, jotta voidaan lisätä varojen käyttöä ja vähentää alueellista eriarvoisuutta;

63. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa asettamaan etusijalle toimenpiteet, joilla pyritään parantamaan kilpailukykyä ja liiketoimintaympäristöä, samalla kun parannetaan taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, mukaan lukien Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin edistäminen, vauhditetaan talouden monipuolistamista, edistetään digitaalista ja vihreää siirtymää, puututaan epävirallliseen talouteen ja torjutaan työttömyyttä;

64. on huolissaan maan väestörakenteen äärimmäisen kielteisistä kehityssuuntauksista, jotka johtuvat erityisesti siitä, että suuri määrä nuoria lähtee maasta, ja korostaa, että on tärkeää toteuttaa kiireellisesti lisätoimenpiteitä tähän haasteeseen vastaamiseksi; kehottaa keskittymään nuoriin EU:hun yhdentymisen liikkeellepanevana voimana maassa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa viimeistelemään ja hyväksymään nuorisotakuun, jotta voidaan parantaa nuorten pääsyä työelämään, koulutukseen ja oppisopimuskoulutukseen, puuttua korkeaan nuorisotyöttömyyteen ja osaamisen kysynnän ja tarjonnan epätasapainoon sekä edistää sosiaalista osallisuutta;

65. kannustaa EU:n toimielimiä tekemään yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja asiantuntijoiden kanssa sellaisten keinojen kehittämiseksi, joilla terveydensuojelusta ja sosiaalisesta suojelusta tehdään joustavaa ja siirrettävää, jotta varmistetaan tasa-arvo ja liikkuvuus Bosnia ja Hertsegovinassa;

66. suhtautuu myönteisesti kehotuksiin integroida kaikki Länsi-Balkanin maat nopeasti EU:n digitaalisiin sisämarkkinoihin ennen varsinaista EU-jäsenyyttä ja toteaa, että tämä edistäisi ratkaisevasti turvallisen digitaalisen ympäristön luomista;

Energia, ympäristö, biologinen monimuotoisuus, kestävä kehitys ja yhteydet

67. kannustaa Bosnia ja Hertsegovinaa nopeuttamaan energialähteiden monipuolistamista ja erityisesti lopettamaan kaasuriippuvuutensa Venäjästä; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa parantamaan energiaturvallisuutta ja -tehokkuutta vahvistamalla sähkönsiirto- ja -jakeluverkkojaan, liittymällä Euroopan markkinoihin ja siirtymällä uusiutuviin energialähteisiin, erityisesti aurinko- ja tuulienergiaan, ja varmistamaan samalla merkitykselliset julkiset kuulemiset ja tehokkaat ympäristötakeet;

68. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa hyväksymään kauan odotetun kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelmansa ja panemaan täytäntöön koko maan kattavia ympäristönsuojelustrategioita, muun muassa suojelemalla oikeudellisesti sen ehdotetut Emerald-kohteet, parantamalla sen Emerald-verkoston riittävyyttä ja varmistamalla luontodirektiivin[1], lintudirektiivin[2] ja vesipuitedirektiivin[3] täyden täytäntöönpanon, ja parantamaan samalla ympäristöinvestointien laatua ja avoimuutta; muistuttaa, että ilman ja veden laatua on suojeltava ja parannettava tehokkaasti ja että ympäristölainsäädännön rikkomisesta on koiduttava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia; panee merkille, että edistyminen ympäristön- ja ilmastonsuojelun alalla sekä EU:n normeihin mukautumisessa on edelleen vähäistä, ja kehottaa siksi Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia varmistamaan laajemman mukautumisen ilmastonsuojelua ja energiaa koskeviin EU:n normeihin ja politiikkatavoitteisiin vuoden 2020 vihreän toimintasuunnitelman ja Pariisin sopimuksen mukaisesti;

69. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia vähentämään valtioiden rajat ylittävää ilman saastumista erityisesti Bosanski Brod -öljynjalostamon tapauksessa; palauttaa mieliin, että Bosnia ja Hertsegovina on allekirjoittanut valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyn yleissopimuksen (Espoo, 1991, jäljempänä ’Espoon yleissopimus’) ja että yleissopimuksen velvoitteet sitovat sitä;

70. korostaa tarvetta parantaa kattavia ennakkoon tehtäviä strategisia ympäristöarviointeja ottamalla merkityksellisellä tavalla mukaan

---

1 Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21. toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (EYVL L 206, 22.7.1992, s. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj).

2 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30. marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta (EUVL L 20, 26.1.2010, s. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj).

3 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23. lokakuuta 2000, yhteisön vesipolitiikan puitteista (EYVL L 327, 22.12.2000, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj).

paikallisyhteisöt, kansalaisjärjestöt ja riippumattomat asiantuntijat; korostaa, että infrastruktuurihankkeita koskevien menettelyjen avoimuutta on lisättävä kaikilla ekologisesti herkillä aloilla; korostaa, että on tärkeää lisätä ympäristönäkökohtien valtavirtaistamista eri alakohtaisissa politiikoissa;

71. kehottaa maata toteuttamaan toimenpiteitä jokien biologisen monimuotoisuuden ja ekologisen koskemattomuuden suojelemiseksi Espoon yleissopimuksen mukaisesti;

72. ilmaisee syvän huolensa kaivostoiminnan, myös ulkomaisten yritysten harjoittaman kaivostoiminnan, haitallisista vaikutuksista Bosnia ja Hertsegovinan ympäristöön ja sen kansalaisten terveyteen; kehottaa kaikkia Bosnia ja Hertsegovinassa toimivia kaivosyhteisöjä noudattamaan kaikilta osin kansallista lainsäädäntöä ja asettamaan etusijalle ympäristönsuojelun ja kansanterveyden;

73. korostaa, että Bosnia ja Hertsegovinan federaation on kiireellisesti hyväksyttävä oikeudenmukainen, nykyaikainen ja asiantuntijatietoon perustuva metsälaki; kehottaa lisäksi tehostamaan metsien ja jokien suojelua parantamalla tarkastusvalvontaa ja luomalla tiukan oikeudellisen kehyksen, joka on ympäristö- ja järjestelmänormien mukainen; kehottaa poistamaan Bosnia ja Hertsegovinan federaation asiaa koskevan asetuksen säännöksen, jossa sallitaan jätevesien päästäminen jokiin minimaalisella valvonnalla, mikä on merkittävä uhka kansanterveydelle ja ympäristölle;

74. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa saattamaan pikaisesti valmiiksi ja hyväksymään Livanjsko Poljen oikeudellisen nimeämisen luokkaan V kuuluvaksi suojelluksi maisemaksi ja varmistamaan asianmukaisen seurannan;

75. ilmaisee solidaarisuutensa Bosnia ja Hertsegovinalle ja 3.–4. lokakuuta 2024 esiintyneiden tuhoisten tulvien ja maanvyörymien kaikille uhreille; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan federaation viranomaisia lisäämään tukea uhreille ja varmistamaan, että katastrofia mahdollisesti pahentaneet lainvalvonnan ja metsänhoidon puutteet korjataan;

°

° °

76. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, neuvostolle, komissiolle, Bosnia ja Hertsegovinan presidenttineuvostolle, ministerineuvostolle ja parlamentille, Bosnia ja Hertsegovinan federaation, Serbitasavallan ja Brčkon alueen hallituksille ja parlamenteille sekä korkean edustajan toimistolle.